

Olje- og energidepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 Oslo

Vår dato 04.06.24
Deres dato:
Vår referanse Ulf Møller
Deres referanse 24/994

Høring på endringer i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester

Det vises til høring av forslag til endringer i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester (prising av leveringspliktig strøm).

Hovedbudskap

Fornybar Norge mener på prinsipielt grunnlag at salg av strøm til forbrukere skal være en konkurranseutsatt næring, der strømleverandørene konkurrerer om kundene. Skillet mellom nettvirksomhet som naturlig monopol og produksjon og salg av strøm som konkurranseutsatt virksomhet er helt sentralt i energiloven, og leveringspliktig strøm levert direkte fra nettselskapet må derfor være et unntak fra hovedregelen.

Fornybar Norge støtter derfor ikke forslaget om å innføre et fast påslag på leveringspliktig strøm. Vi mener også at det er bekymringsfullt at Energidepartementet foreslår å fjerne en sentral formulering i forskrift om kraftomsetning og netjtjenester § 2-1a, som tydeliggjør at sluttbrukeren skal ha insentiv til å skaffe seg en ordinær kraftleveringsavtale.

Fornybar Norge anser forslaget som inngripende og vil vise til at et fast påslag for leveringspliktig strøm i realiteten vil utgjøre et pristak som også strømleverandørene må forholde seg til for å være i konkurranse om sluttbrukerne. Etter vår oppfatning kan dette også være i strid med energilovens krav om selskapsmessig skille og EØS-avtalen.

Nærmere om Fornybar Norges synspunkter

Innledning

Ordringen med leveringspliktige kraftleveranser er ment å være en midlertidig ordning som sikrer sluttbrukeren tilgang til strøm frem til ordinær avtale med strømleverandør er inngått. I høringsnotatet viser Energidepartementet til at det er ulike årsaker til at forbrukere havner på leveringsplikt: flytting, ubevissthet, manglende betalingsevne og -vilje, samt konkurs av strømleverandør.

Bakgrunnen for at myndighetene besluttet å regulere prisfastsettelsen på leveringspliktige kraftleveranser er blant annet beskrevet i St.meld. nr. 18 (2003-2004) *Om forsyningssikkerheten for strøm*. Den gang tok det vesentlig lengre tid enn i dag å bytte strømleverandør, og sluttbrukere risikerte "å måtte betale en ventetarif som kan være uforholdsmessig høy i forhold til markedsprisen". Hensikten med å regulere prisfastsettelsen var å unngå at forbrukere som uforholdsmessig havnet på nettselskapets leveringsplikt, for eksempel ved

konkurser, skulle risikere å måtte betale spesielt høy ventetariff frem til forbrukeren igjen fikk kraft levert fra en ordinær kraftleverandør. Formålet er nærmere beskrevet i Ot.prp. nr. 61 (2005-2006) hvor det framgår at formålet er "å beskytte og redusere risikoen for sluttkunden i den perioden hvor han ikke har noe annet valg enn å ha leveringspliktig kraftleveranse fra det lokale nettselskapet". Formålet med å regulere prisfastsettelsen var med andre ord å sikre at slutt kunder ikke betalte uforholdsmessig mye frem til ordinær avtale med strømleverandør var på plass. Å regulere påslaget for leveringspliktige kraftleveranser i en begrenset tidsperiode mens kunden får mulighet til å velge en ny strømleverandør (eksempelvis seks uker slik som dagens forskrift legger opp til), ivaretar det opprinnelige formålet med prisreguleringen slik det er beskrevet i energilovens forarbeider. Fornybar Norge støtter forslaget om et fast påslag for leveringspliktige kraftleveranser de første seks ukene.

I Ot.prp. nr. 61 (2005-2006) understreker samtidig departementet viktigheten av at kraftleveranser med nettselskaper som leverandør ikke forblir varige løsninger, blant annet gjennom å gi incentiver til slutt kundene om heller å velge en ordinær kraftleverandøravtale. I forskrift om kraftomsetning og netttjenester § 2-1 a er det i dag presisert at etter de første seks ukene skal priser og øvrige vilkår for nettselskapets leveringsplikt utformes slik at sluttbrukeren gis incentiv til å skaffe seg en ordinær kraftleveringsavtale. Fornybar Norge mener at dette er en viktig presisering, som ikke bør fjernes fra forskriften. Dagens formulering ivaretar på den ene siden vernet forbrukeren bør ha i overgangsperioden frem til ordinær kraftleveringsavtale er inngått, samtidig som det følger implisitt av ordlyden at leveringsplikt er en midlertidig løsning og at utgangspunktet er at alle sluttbrukere inngår en ordinær kraftleveringsavtale.

Kunder på leveringspliktig strøm

Det er i om lag 85 000 kunder på leveringsplikt i Norge, hvorav ca. en fjerdedel er næringskunder. Noen havner på leveringsplikt fordi de ikke får avtale med en strømleverandør (sårbare kunder, dvs. kunder med betalingsutfordringer). De aller fleste på leveringsplikt har imidlertid havnet der av helt andre årsaker, eksemplvis i forbindelse med flytting. Det foreslåtte maks påslaget vil etter alt å dømme øke antallet kunder på leveringspliktig strøm.

Vi er ikke kjent med at det finnes oversikt over hvor mange av kundene på leveringsplikt som er sårbare kunder. Etter å ha vært i kontakt med noen nettselskap, er det likevel grunn til å anta at minst $\frac{3}{4}$ av kundene på leveringsplikt ikke er sårbare kunder. Dette medfører at myndighetene nå går inn og regulerer påslaget for helt vanlige kunder, som heller burde ha avtale med en strømleverandør. Siden flertallet av kundene med leveringspliktig strøm er vanlige kunder, er Fornybar Norge av den oppfatning at et fast påslag ikke er noen treffsikker måte å ivareta sårbare kunder og at det foreslåtte påslaget er satt altfor lavt.

Dette gjelder særlig næringskundene på leveringspliktig strøm, hvor kundene med betalingsutfordringer gjerne møter krav om sikkerhet hos en strømleverandør. Løsningen for noen er da leveringspliktig strøm. Et pristak for denne gruppen kan være et brudd med statsstøtteregulativet, siden det er grunn til å anta at også mange av disse kundene er vanlige kunder som av ulike årsaker har havnet på leveringspliktig strøm.

Kraftmarkedet er stadig mer volatil, noe som gir strømleverandørene økte kostnader knyttet til anmelding og ubalanser, og derigjennom økte kostnader. Påslagene på strøm har derfor gradvis økt de siste årene, uten at det gjenspeiler seg i økt fortjeneste. Den økte volatiliteten rammer også nettselskapene som innkjøpere av

strøm. Fornybar Norge har ikke sett beregninger knyttet til om nettselskapene faktisk får dekket sine kostnader gjennom påslag på henholdsvis 5 og 8 øre per kWh ekskl. mva. Uansett vil nettselskapene være indifferente med hensyn til eventuelle tap da leveringspliktig strøm inngår i inntektsrammen. Eventuelle tap vil da bli dekket av øvrige nettkunder. Etter vår oppfatning er derfor regulert leveringspliktig strøm til vanlige kunder i brudd med reglene for selskapsmessig skille.

Strømleverandøren har en viktig rolle i det grønne skiftet

Strømleverandøren har en viktig rolle i dagens strømmarked. De anmelder, håndterer ubalanser og fakturerer. Det er for de fleste bare en liten del; de driver kundebehandling, tilbyr solceller på taket og fleksible løsninger for betaling av solstrøm, gir råd om energieffektivisering, tilbyr varmepumper m.m. I tillegg vil laststyring, elbillading og fleksibilitet bli stadig viktigere for å bidra til et mer effektivt kraftsystem og samtidig gi kunden nytte av negative priser. Regelverket tilsier at en plusskunde må ha en avtale med en strømleverandør. Kravet om nøytralitet og selskapsmessig skille tilsier at dette ikke er tjenester som nettselskapet kan tilby kunder på leveringspliktig strøm, som medfører at 85 000 kunder kan være ekskludert fra tilbud om slike tjenester.

En annen rolle strømleverandørene har, er å fakturere både strøm og nettleie (gjennomfakturering). Omtrent to millioner av strømkundene har gjennomfakturering. Strømleverandørene tar risiko på om kunden betaler både strøm og nettleie, da strømleverandøren må betale nettselskapet før kunden betaler. Denne risikoen, og kostnaden, må strømleverandøren også ta betalt for. Denne tjenesten leveres gratis av nettselskapet.

Energiloven stiller krav om selskapsmessig skille

Nettselskapene er underlagt et strengt regelverk, som skal balansere en rekke ulike hensyn. Nettselskapene skal blant annet opptre nøytralt og ikke-diskriminerende, og forhindre krysssubsidiering av konkurranseutsatt virksomhet, noe reglene om selskapsmessig skille er et utslag av. Samtidig må nettselskapene, som leverandør av samfunnskritisk infrastruktur, også ivareta andre viktige hensyn slik som forsyningssikkerhet og hensynet til sårbare grupper.

Kravet om selskapsmessig skille i energiloven § 4-6 innebærer at nettvirksomheten skal være organisert i et eget selskap, separat fra "annen virksomhet", slik som kraftomsetning. Dette innebærer at nettselskapet ikke har anledning til å drive med salg av strøm til sluttbrukere som del av sin virksomhet. Nettselskapenes leveringsplikt kan ses på som et unntak fra denne hovedregelen, og er utslag av en balansering av hensynene bak de ulike reglene. Dette kan forklares med at leveringspliktige strømleveranser er ment å være et midlertidig tiltak, noe som også kommer til uttrykk i forskrift om kraftomsetning og nettjenester § 2-1a slik det er formulert i dag og prinsippet om at vilkårene for leveringspliktig strøm etter seks uker skal "utformes slik at sluttbrukeren gis insentiv til å skaffe seg en ordinær kraftleveringsavtale".

Dersom man i tråd med departementets forslag forskriftsfester en ikke-dynamisk makspris på et for lavt nivå, risikerer man at forskjellen mellom leveringspliktig strøm og leveranser fra alminnelige strømleverandører blir så liten at det for mange kunder ikke blir tilstrekkelig attraktivt å tegne et separat strømabonnement. I så fall risikerer man at nettselskapenes leveringsplikt bidrar til å svekke innholdet i reglene om selskapsmessig skille. Av samme årsak gir det et veldig uheldig signal når prinsippet om at sluttbrukeren skal gis insentiv til å

tegne en ordinær kraftleveringsavtale foreslås fjernet fra forskriftsbestemmelsen. Etter vår oppfatning vil et fast påslag derfor kunne svekke reglene knyttet til selskapsmessig skille.

Etter hva vi er kjent med, er Norge er det eneste landet i Europa som benytter nettselskapet som leveringspliktig aktør. Som nevnt ovenfor vil denne endringen med maksimalt påslag kunne utfordre kravene rundt selskapsmessig skille og i ytterste konsekvens utfordre den norske løsningen.

Schjødt-rapporten anbefaler ikke innføring av maks påslag

Advokatfirmaet Schjødt leverte i mai i fjor en rapport til Barne- og familiedepartementet hvor de så nærmere på ulike tiltak i strømmarkedet i lys av EØS-avtalen. Makspris er utførlig utredet i rapporten under kapittel 4.3. Konklusjonen er der som følger: *"Konklusjonen blir at det ikke kan innføres en nasjonal regel som på generelt grunnlag stiller krav til makspåslag uten at dette er strengt nødvendig"*. Nå foreslår departementet å innføre makspåslag indirekte ved å innføre makspåslaget på leveringspliktig strøm, men virkningen vil kunne bli den samme. Fornybar Norge kan ikke se at høringsdokumentet begrunner hvorfor dette er strengt nødvendig, ikke minst siden flertallet av kunder på leveringspliktig strøm er vanlige kunder.

Dersom fast påslag innføres, må det være i kombinasjon med en auksjonsmodell

I høringsdokumentet omtales også en auksjonsmodell. En slik auksjon ble gjennomført for 8-10 år siden, med suksess. Etter hvert falt de sårbare kundene tilbake på leveringspliktig strøm, men kunder som ikke hadde noe behov for beskyttelse gikk ikke tilbake. Fornybar Norge mener at hvis det skal innføres makspris, må det kombineres med jevnlig auksjoner – slik at makspåslaget kun gjelder sårbare kunder. Samtidig må makspåslaget være høyere så ikke kunder kan tjene på å la være å betale strømgjeldingen. Et makspristak på 8 øre per kWh ekskl. mva. blir fort en oppfordring til å misligholde sine betalingsforpliktelser.

Departementet legger opp til at reguleringen av prisen på leveringspliktig kraftleveranse vurderes og eventuelt revideres med jevne mellomrom. Dersom fast påslag innføres, mener Fornybar Norge at det bør revideres minst en gang i året, alternativt knytte det opp mot en årlig KPI som kan administreres av RME. Vi vil ellers bemerke at det vil være mer krevende å endre størrelsen på påslaget dersom det tas inn i forskrift, og oppfordrer departementet til å vurdere andre alternativer.

Avsluttende kommentar

Fornybar Norge mener det er feil å innføre maksimalt påslag for leveringspliktig strøm på leveringspliktig strøm. Hvis dette likevel skal innføres, må det være betydelig høyere enn departementet har foreslått og i kombinasjon med jevnlig auksjoner. Fornybar Norge mener at det i så fall også bør skilles mellom husholdningskunder og næringskunder.

Fornybar Norge stiller gjerne i et møte med departementet for å utdype våre synspunkter.

Om Fornybar Norge

Fornybar Norge representerer fornybarnæringen i Norge. Vi arbeider for at Norge hurtigst mulig skal bli et nullutslippssamfunn med vekst og verdiskaping basert på fornybar energi, elektrifisering og annen utslippsfri

energibruk. Vi har medlemmer fra hele næringen, inkludert fornybar energiproduksjon på land og til havs, nettselskaper, finansinstitusjoner, entreprenører, strømsalg, leverandører og rådgivere.

Vennlig hilsen
Fornybar Norge

Bård Standal (sign)
Direktør Strømnett og Marked

Ulf Møller
Næringspolitisk rådgiver